

דעות

איך ומתי הותר הטאבו על הרג המוני של תושבי עזה

מאיה רוזנפלד

התראות במייל

20:00 • 24 באוקטובר 2024

Powered by Trinity Audio

האזינו לכתבה

1.0x

00:00

14:15

בתקופה שבה נכתבים הדברים — החודש ה-12 וראשית החודש ה-13 למלחמה — חצה מספר ההרוגים ברצועת עזה את הרף של 41 אלף ואחריו של 42 אלף. כ-2% מאוכלוסיית הרצועה. לפי אומדנים, המבוססים על הנתונים שנאספו עד כה, כשליש מההרוגים הם ילדים, ואולם מספרם המדויק אינו ידוע. עד 31 באוגוסט זוהו 34,344 חללים, 11,355 מהם ילדים (33.08%).

נתונים מספריים אינם "מדברים בעד עצמם". הם מקבלים את משמעותם מתוך הקשרים עובדתיים והשוואות. אבל יש נתונים שאף שאינם יכולים לדבר, הם זועקים לשמים זעקה שמזעזעת את אמות הספים. כזה הוא הנתון על הרג 11,355 ילדים פלסטינים ברצועה בתקופה שבין 7 באוקטובר 2023 ל-31 באוגוסט 2024. בעבור מי שיתנפלו עלי בשם הצורך לדייק, אומר כי אפילו אם המספר היה נמוך בכמה אלפים, וקיימות ראיות רבות לכך שההפך הוא הנכון, עדיין הוא מפלח את השמים בזעקה מחרידה.

שהרי כל בת ובן אנוש שזכו להשכלה ולחינוך בסיסיים מבינים, שכדי להרוג מספר גדול כל כך של ילדים נדרשת הפעלה כמעט בלתי פוסקת של אמצעים קטלניים בעצימות גבוהה מאוד נגד אוכלוסייה אזרחית. כל בת ובן אנוש שחוו את מוראות המאה ה-20 או למדו

עליהן, יודעים כי הרג המוני של אוכלוסייה אזרחית הוא פשע נגד האנושות והפרה חמורה מאין כמותה של חוקים בינלאומיים, שנוצרו כדי להגן על חסרי הגנה ולמנוע הידרדרות אל הנורא מכל. עם כל חולשותיהם וכישלונותיהם, המוסדות הבינלאומיים שהוקמו תחת מטריית האו"ם מאז מלחמת העולם השנייה כדי להבטיח ש"לעולם לא עוד", הצליחו להנחיל לחלקים נרחבים של האנושות את ההכרה שהרג המוני של אזרחים, בוודאי של ילדים, הוא טאבו.

לא כך בישראל של 2023-2024. אצלנו תושבי עזה מוחרגים מן הטאבו. גם בניכוי פלח האוכלוסייה הדתי-לאומני-גזעני, השש להשמיד את "זרע עמלק" בכל עת, בעבור רוב הציבור היהודי בישראל עכשיו מותר להרוג את העזתים, ובלבד שהצבא התיר זאת. אולי האינדיקציה המובהקת ביותר להתרת הטאבו היא ההעדר הכמעט מוחלט של אזכור ההרג ההמוני במחאה הציבורית נגד הממשלה מאז ה-7 באוקטובר; העובדה שלא צמחה מתוך המחאה תנועת התנגדות המונית למלחמה. אם לא היתה להרג לגיטימציה, הוא לא היה נמשך. כך לפחות מלמד סיפורה של המחאה הציבורית נגד מלחמת לבנון הראשונה בקיץ 1982, שהזעם על הרג המוני אזרחים פלסטינים בהפצצות חיל האוויר עמד במרכזה לא פחות מההתנגדות למטרותיה הפוליטיות.

מה גרם אפוא לרוב הציבור היהודי בישראל להחריג את תושבי עזה מהטאבו שהציוויליזציה המודרנית מחילה על הרג המוני של אזרחים?

חלק מהתשובה טמון בהפחתה המתמשכת בערך חייהם של הפלסטינים תושבי רצועת עזה והגדה המערבית תחת משטר הכיבוש הישראלי. לאורך עשרות שנים ישראל עשתה שימוש שיטתי בכוח הצבאי, בחוק הצבאי ובמשפט הצבאי כדי לנשל את הפלסטינים מאדמתם, לחמוס את המרחבים והמשאבים של ארצם, לכלוא אותם ב"תחומי מושב" זעירים מאחורי גדרות, חומות ומחסומים, למנוע מהם להתפרנס ולהתקיים מעבודתם, לשלול מהם חיים חברתיים פוליטיים וציבוריים חופשיים, ולטרפד את כינון עצמאותם ומוסדותיהם

הלאומיים. המדיניות הזאת לא רק פגעה בכל אושיות חיי הפלסטינים, אלא גם הוזילה עד מאוד את ערכם בקרב הציבור היהודי בישראל.

תהליך ההוזלה הוא עוד יותר בעשורים האחרונים, על רקע הפניית העורף המוחלטת מצד ישראל לשלום המבוסס על סיום הכיבוש והקמת מדינה פלסטינית. התבססות הקונספציה לפיה ניתן להמשיך ולהחזיק לעד בשטחים הכבושים באמצעות הפעלת כוח צבאי, הולידה צבא שההתמחות העיקרית של מפקדיו וחייליו היא השליטה בשטח הכבוש ובתושביו והכנעת כל צורות ההתנגדות הפלסטינית. ביצוע משימה זו לאורך זמן חייב את הצבא להסלים עוד ועוד את האלימות שהוא מפעיל, והגדיל עוד ועוד את מעגל הפלסטינים הנפגעים ממנה.

מעבר קלנדיה ליד רמאללה, במרץ. צה"ל הפך לצבא שההתמחות העיקרית של מפקדיו וחייליו היא השליטה בשטח הכבוש ובתושביו והכנעת כל צורות ההתנגדות הפלסטינית צילום: Nasser Nasser/AP

הצדקת ההרג ההמוני של פלסטינים בנימוק שמדובר ב"הכרח בל יגונה", החליקה בקלות במורד גרוננו של הציבור; על כך העיד העדר מחאה משמעותית נגד התקיפות הישראליות במבצע "צוק איתן" בקיץ 2014, שבהן הרג צה"ל 2,202 מתושבי עזה, בהם 526 ילדים מתחת לגיל 18 (נתוני "בצלם").

ואולם, אף שאפשר לראות בדפוס הפעולה הצבאית באותן תקיפות ובלגיטימציה הציבורית שניתנה להן מעין "קדימון" למתחולל כעת במלחמה בעזה, השוני רב מהדמיון. מבצע "צוק איתן" נבלם אחרי 55 יום בעקבות לחץ חיצוני, שבסופו של דבר כפה על ישראל לקבל מתווה להפסקת אש עם חמאס. המבצע הסב אובדן והרס חסרי תקדים בהשוואה למתקפות קודמות, אבל לא הפך למלחמת החרבה טוטאלית.

מתי וכיצד, אם כן, הותר הטאבו על הרג המוני של תושבי עזה? במבט ראשון נראה כי המפתח טמון במתקפת הפתע הרצחנית של חמאס ב-7 באוקטובר; האימה והזעזוע ממעשי הטבח בתושבי הנגב המערבי

ובמשותפותי מטיבות ומונחות, וחטיפותם, וזה ידוע בין היתר גם בשטח נקמ
עזים. אלה שימשו דלק לשיח תומך השמדה, שלובה על ידי ההנהגה
הפוליטית וקיבל רוח גבית מהתקשורת. ואולם, קיים מרחק גדול בין
שיח מעודד השמדה ("אני רוצה לראות את הים של עזה מחלון הבית
שלי"), גם אם הוא רווח בציבור, לבין מתן לגיטימציה בפועל למעשים
שהתוצאה שלהם היא כליה וסבל בל ישוער על המוני בני אדם.

ההרג ההמוני והחורבן בעזה הם חלק מאסטרטגיה שמטרתה לסכל את היתכנותו של פתרון מדיני על ידי הפיכת הפלסטינים לאבק אדם

כשישראל הכריזה מלחמה על חמאס במוצאי ה-7 באוקטובר, איש
מבכירי מערכת הביטחון לא ציין שהמתקפה המתוכננת בעזה צפויה
להחריב, או להחריב למחצה, כ-70% מבתי המגורים, את מערכות
הכבישים, המים והביוב, עשרות בתי חולים, מרכזים ומוקדים רפואיים
(עד סוף יולי נפגעו בתקיפות 32 מ-36 בתי החולים ברצועה, 73
מ-126 המרפאות ועשרות אמבולנסים), מאות בתי ספר (עד תחילת
יולי נפגעו בהפצצות 477 מתוך 564 בתי הספר ברצועה, 85%,
ו-72% מהם ספגו פגיעות ישירות), את כל האוניברסיטאות
והמכללות, ועוד עשרות מוסדות ציבור אחרים. כלומר, איש לא ציין
שהמתקפה צפויה להרוס עד היסוד את תשתיות הקיום ולהפוך את
הרצועה כולה לבלתי ראויה למגורי אנוש.

איש לא הסביר שהמתקפה צפויה לקפח את חייהם של רבבות גברים,
נשים וילדים ולהטיל מומים ברבבות נוספים, לעקור מביתה כ-90%
מהאוכלוסייה ולהוסיף לפגוע בעקורים (לפחות 563 עקורים שחסו
בבתי ספר של אונר"א, שהוסבו למקלטים, נהרגו בהפצצות על
מקלטים אלה; יותר ממחצית מכלל בתי הספר שמשמשים כמקלטים
הותקפו מהאוויר), ולהניס אותם שוב ושוב ממקומות מחסה זמניים,
לכפות צמא, רעב, זוהמה ואימה בלתי פוסקת על יותר משני מיליון בני
אדם ולהריע להחרצות מוחות ומחלוח חידרהות נשיאילו נודד המורי

אדם, והוא לא יוכל להגן על עצמו מפני ההתקפות של צה"ל.

חללים בקרבם.

הרס בעזה. בחלק מהיישובים בצפון הרצועה, כמו העיירה בית חאנון ומחנה ג'בליה, נמחקו אזורים שלמים

צילום: Adel Hana/אי"פ

אפשר להניח שאילו הוצגה תוכנית פעולה הכוללת את החרבת הרצועה והרג המוני בקרב תושביה, היא היתה נתקלת בהתנגדות ציבורית נרחבת. לא רק בשל הדגל השחור הענק המתנוסס מעליה, אלא גם בשל חוסר הרציונליות שבה. תוכנית פעולה מעולם לא הוצגה, אבל אסטרטגיית המלחמה שיושמה בפועל היתה של הרג המוני והחרבה טוטאלית. כשכלי המלחמה הראשי הוא הפצצות אוויריות, וכאשר מטוסים מפציצים ללא הפסקה אוכלוסייה צפופה, נצורה וחסרת אמצעי הגנה, התוצאה לא יכולה להיות אלא הרג המוני והרס טוטאלי. הפצצות כאלה אינן מבחינות, ואינן יכולות להבחין, בין אזרחים לנושאי נשק לאנשי חמאס. הן טובחות בכולם יחד.

דיווחים שוטפים ששלחו ארגוני סיוע והצלה מהשטח החל מהימים הראשונים של המלחמה אפשרו לצרף את הנתונים אחד לאחד ולהרכיב מהם תמונה מלאה. רצועת עזה — מוכת האסון הנורא ביותר מעשה ידי אדם ברבע הראשון של המאה ה-21 — התברכה לפחות בנוכחות מבוססת של ארגוני סיוע מטעם האו"ם בשטחה. זה לא מקרי, אלא פועל יוצא של ההתערבות הממוסדת של האו"ם בסכסוך הישראלי-פלסטיני מאז מלחמת 1948. לצד אונר"א, סוכנות הסיוע הייעודית של האו"ם לפליטי פלסטין שמפעילה ברצועה 27 מרכזי בריאות, 284 בתי ספר, ושורה של מוסדות ושירותים נוספים — פועלים שם ברציפות גם ארגון הבריאות העולמי (WHO), הקרן הבינלאומית למען הילד (יוניס"ף), תוכנית המזון העולמית (WFP), המשרד לתיאום הפעילות ההומניטרית (OCHAoPt), ואחרים.

**המתקפה ברצועה איננה מלחמת מגן ולא היתה כזו
מיומה הראשון. התקשורת, שמעלה בחובתה**

הבסיסית ביותר, חובת הסיקור והדיווח, סייעה להסוות זאת היטב

ההתארגנות המהירה של ארגוני סיוע בינלאומיים יחד עם מוסדות וארגונים מקומיים כדי לתת מענה, גם אם ראשוני וחלקי, לנפגעי המתקפה הישראלית כללה, בין היתר, את הפיכת בתי הספר של אונר"א למקלטים למאות אלפי עקורים, הקמת מוקדי חירום רפואיים כתחליף לבתי חולים ולמרפאות שהוחרבו ו/או חדלו לפעול, פינוי פצועים קשים וגופות מההריסות והעברתם לבתי החולים המתפקדים, אספקת מי שתייה נקיים, חבילות מזון יבש, אוהלים, מזרנים, וערכות היגיינה, מתן תמיכה פסיכולוגית ראשונית למאות אלפי ילדים נפגעי טראומה, ועוד. כל זאת כאשר צוותי ההצלה והסיוע עצמם מחרפים את נפשם יום־יום תחת ההפצצות וחלקם מהווים מטרות ישירות להפצצות.

ככל שנקפו הימים, השבועות והחודשים, השתכללו התיאום בין הגופים השונים, איסוף המידע והדיווח. די לעיין בעדכונים המפורטים שמפרסם OCHAoPt פעמיים בשבוע כדי להבין איך ומדוע מספרי ההרוגים, הפצועים, העקורים, החולים, הצמאים והרעבים ברצועה ממשיכים לטפס ולטפס. פעולות ההצלה, הסיוע והתיעוד הפכו אפוא את ארגוני הסיוע למקור המידע הראשי לא רק על מספר הנפגעים ומצבם, אלא גם על אופני הפגיעה בהם ונסיבותיה. מידע זה הוא שאפשר לממשלות, למוסדות הקהילה הבינלאומית, לתקשורת העולמית ולציבור באשר הוא להתחקות אחר אסטרטגיית הפעולה של צה"ל ברצועה ולהיחשף לתוצאותיה.

למעט במקום אחד. בישראל נעמדו אמצעי התקשורת כחומה בצורה כדי ליצור חיץ בין דיווחי ארגוני הסיוע וההצלה מהרצועה לבין הציבור, מי על ידי העלמת המידע עצמו משידורי הטלוויזיה והרדיו ומפרסומי העיתונות הכתובה, ומי על ידי תיוגו אפריורי כמידע כוזב שמקורו בחמאס ובארגונים המקורבים אליו. במקום לדווח ללא כחל ושרק על

מעשי צה"ל ברצועת עזה ותוצאותיהם, התקשורת הישראלית, כמעט כאיש אחד, מיחזרה את תעמולת דובר צה"ל והלעיטה בה את הציבור.

מן הסתם לדובר לא היו נתונים על ההרוגים והפצועים העזתים בהפצצות הבלתי פוסקות של חיל האוויר, אבל הוא הטיל את האשם בהריגתם, פציעתם והחרבת בתיהם על חמאס "שמסתתר בתוך אוכלוסייה אזרחית". כאילו עצם ההימצאות של אנשי חמאס בבתיה ורחובותיה של הרצועה לא הותיר לצה"ל ברירה אלא לטבוח בכלל תושביה — גברים, נשים, וטף, ובכללם אנשי חמאס.

העלמת המידע על אסטרטגיית הפעולה של צה"ל ותוצאותיה מזה, ומיחזור תעמולת השקר של הצבא מזה, תרמו תרומה קריטית להנחלת מצג השווא של המתקפה ברצועת עזה כמלחמת מגן, וכפועל יוצא מכך להתרת הטאבו על הרג המוני של תושביה. לא מיותר להזכיר, כי המלחמה הנוכחית החלה כמלחמת מגן מובהקת; ואולם שלב המגן שלה התחולל כולו על אדמת הנגב המערבי, והסתיים בתוך ימים בודדים בהכרעת מבצעי טבח ה-7 באוקטובר. לעומת זאת, המתקפה ברצועה איננה מלחמת מגן ולא היתה כזו מיומה הראשון. התקשורת, שמעלה בחובתה הבסיסית ביותר, חובת הסיקור והדיווח, סייעה להסוות זאת היטב.

ההרג ההמוני והחרבת אושיות הקיום שממיטה המתקפה ברצועה אינם תוצאה בלתי מכוונת של התגובה למתקפת חמאס ב-7 באוקטובר, אלא מטרה בפני עצמה. הם מרכיב באסטרטגיה הישראלית הכוללת, שמטרתה העל שלה היא למנוע מהפלסטינים לממש את זכותם להגדרה עצמית במולדתם בעתיד הנראה לעין, ולמנוע את עצם ההיתכנות של הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה. אם תרצו, מטרתה העל היא לסכל את היתכנותו הפיסית ולא רק הפוליטית של פתרון מדיני, על ידי הפיכת הפלסטינים לאבק אדם והחרבת פלסטין.

אסור להקל ראש בכך שחמאס יצא למתקפתו הרצחנית ב-7

באוקטובר מתוך ידיעה ברורה כי המהלך עתיד להמיט אסון על הפלסטינים. ואולם, המשחק הציני והאכזרי כל כך של הארגון בחייהם של תושבי הרצועה אינו מנקה את ישראל כהוא זה מאחריותה לפשעים נגד האנושות שהיא מבצעת בהם כבר יותר משנה, בתמיכת רבים מאזרחיה ובהסכמה שבשתיקה של רבים אחרים. התרת הטאבו על הרג המוני של אוכלוסייה אזרחית העניקה לציבור הישראלי פטור זמני מהכרה באחריותו זו. טועים מי שסבורים כי ניתן יהיה לחמוק ממנה לעד.

ד"ר רוזנפלד חוקרת את החברה והפוליטיקה הפלסטיניות בשטחים הכבושים ובארצות הפזורה הפלסטינית. מחקרה הנוכחי בודק את היכולת של אונר"א לספק לפליטים פלסטינים הגנה ושירותים חיוניים במצב חירום מתמשך

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

רצועת עזה

פלסטינים

מלחמת חרבות ברזל

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ